

Od 2004. godine deficit platne bilance kao postotak BDP-a se iz godine u godinu povećava. U 2004. godini on je iznosio 5,0%, u 2005. 6,3%, 2006. 7,9% i prošle, 2007., 8,6% respektivno. Drugim riječima od 2004. godine sve više živimo na obećanju da ćemo jednog dana vratiti dug prema inozemstvu. Pri tome valja identificirati da navedeni podaci ukazuju na brži rast deficita u odnosu na bruto domaći proizvod.

Nešto niže stope rasta inozemnog duga u odnosu na dinamiku deficita platne bilance možemo zahvaliti rasprodaji obiteljskog srebra.

Dug kojeg kreiramo, iz godine u godinu, rezultat je deficita robne razmjene s inozemstvom. Ove smo godine posebno učinkoviti. Tako je deficit robne razmjene s inozemstvom u prva dva mjeseca prošle godine iznosio nešto manje od deset milijardi kuna, da bi (deficit robne razmjene s inozemstvom) u ovoj godini „skočio” i „preskočio” dvanaest milijardi kuna. Drugim riječima, deficit robne razmjene s inozemstvom se je u dva mjeseca ove godine povećao u odnosu na prošlogodišnji za 24,4%.

Navedena kretanja sasvim lijepo identificiraju ekonomsku politiku i njezine učinke. Kao što sam u svojoj knjizi „Iluzija i stvarnost hrvatskog gospodarstva” utvrdio deficit platne bilance ima učinak droge. S jedne strane, deficit stvara utisak veće učinkovitosti gospodarstva (time i ekonomske politike) i, s druge strane, stabilizira inflaciju.

Prema tome, stabilizacija cijena o kojoj Vlada govori rezultat je „prebacivanja” tereta stabilizacije (čitaj: troška) na buduće generacije.

Više puta – i na ovim stranicama – isticao sam da je deficit zapravo negativna štednja što znači da deficit znači uvoz štednje bez obzira da li se deficit koristi za investicije ili finalnu potrošnju. Jasno učinkovite investicije će vratiti dug, dok finalna potrošnja neće i u tome je bitna razlika sa svim implicitnim i eksplicitnim posljedicama.

Opstanak ove i ovakve ekonomske politike ovisi o „učinkovitosti” rasprodaje obiteljskog srebra i uspjehu turističke sezone. Kao što znamo niti jedna niti druga priča ne rješava problem. Naime, prodaja obiteljskog srebra znači da će jednog dana, kada vlasnik odluči, profit „izaći” iz zemlje i da ga, bez stimulativnih mjera ekonomske politike, nije moguće zadržati. U kriznim uvjetima ni stimulativna ekonomska politika stranim investitorima nije dostatna. Što se, pak, turizma tiče Hrvatska postaje monokulturna zemlja i kao sve monokulture privredne strukture osvisi o ciklusima koje ne stvaramo mi već ih „uvozimo” iz svog okružja. Ipak postoji bitna razlika za razliku od, recimo, drveta – ili bilo koje druge sirovine ili proizvoda – na turizam djeluju očekivanja svekolikih globalnih kretanja. Stalni rast deviznog priliva od turizma zadnjih godina „uljuljkava” nosioce ekonomske politike. Pokojni Ivan Supek je izrazio svoju zabrinutost na jasan način: postat ćemo zemlja konobara, kuhara i pospremačica. Jasno da ovo nije konačan popis kvalifikacija i moguće ga je potpuniti što ostavljam kao pitanje čitaocu kako bi hrvatski paket bio što kompleksniji.

Rast deficita platne bilance subvencionira državni proračun, što u predstojećoj reformi poreznog

sustava valja imati u vidu. O tome sam također radio izračune i na znanstvenim skupovima prezentirao nalaze.

Očito današnja vlast kao, uostalom, i sve prije nje nisu se prihvatile ozbiljnih ekonomskih analiza i dijagnoza. Da jesu znali bi da ova i ovakva ekonomska politika ne samo da nije održiva već može imati i pogubne učinke na buduća pokoljenja.

Predstojeći ulazak u EU i NATO ne rješava probleme; čini ih složenijim i teže ostvarljivim. Naime, ulazak u EU znači prihvaćanje kriterija EU što ne mora, kao što nas iskustvo dugih zemalja uči, korespondirati sa našim mogućnostima i ciljevima.

Moje mišljenje glede ekonomske politike vidi se iz naslova ovog napisa.